

Cantares para Rosalía

Nove poetas galegas dialogan cos seus versos

CONSELLO
DA CULTURA
GALEGA

Editoras

María do Cebreiro Rábade
Dolores Vilavedra

Edita

© CONSELLO DA CULTURA GALEGA, 2013
Pazo de Raxoi · 2º andar · Praza do Obradoiro
15705 · Santiago de Compostela
T 981 957 202 · F 981 957 205
correo@consellodacultura.org
www.consellodacultura.org

© Dos textos, as autoras

Proxecto gráfico

Imago Mundi Deseño

Realización

Lúdica7

Depósito Legal: C 1749-2013
ISBN 978-84-92923-27-4

Cantares para Rosalía

Nove poetas galegas dialogan cos seus versos

Santiago de Compostela, 2013

Presentación

Ramón Villares

CANTARES NOVOS CON ROSALÍA

O programa do Congreso Internacional *Rosalía de Castro no século XXI. Unha nova ollada*, iniciativa que o Consello da Cultura Galega organizou e desenvolveu entre febreiro e xuño de 2013, acolleu o 21 de marzo un fermoso recital poético, co que se coroou unha das sesións daquel congreso. Nove poetas galegas cantaron e homenaxearon, cento cincuenta anos despois, a autora dos *Cantares gallegos* (1863), nun íntimo e persoal diálogo cos seus versos aurorais.

Aquel recital, coordinado polas profesoras María do Cebreiro Rábade e Dolores Vilavedra e presentado pola xornalista Comba Campoy, propiciou esta publicación dos *Cantares para Rosalía*, creados e ditos por Lupe Gómez Arto, Luz Pozo Garza, María Xosé Queizán, Olalla Cociña, Xiana Arias Rego, Yolanda Castaño, Estíbaliz Espinosa, Lorena Souto e Ana Romaní. A música da palabra, agora impresa, vén a unirse ás outras iniciativas coas que esta institución quixo honrar a nosa primeira autora, quen cantara, con apaixonada determinación, a súa patria, as súas xentes e a súa lingua.

*Cantart'ei, Galicia,
Teus dulces cantares,
Qu'así mó pediron
Na veira do mare.
Cantart'ei, Galicia,
Na lingua gallega,
Consolo dos males,
Alivio das penas.*

Viron os *Cantares gallegos* novamente a luz en edición facsimilar, impulsada pola Xunta de Galicia, o Parlamento de Galicia e o Consello da Cultura Galega; e, logo do recital referido, foi tamén Rosalía a protagonista do Concerto *Día das Letras Galegas*, en San Domingos de Bonaval, e da edición –poemas e partituras– do libro *Aqueles doces cantares. Unha ofrenda musical a Rosalía de Castro*. Bonaval acolleu, así mesmo, o recital *No bico un cantar. Nenos e nenas cantan a Rosalía*. Máis de catrocentas voces infantís compuxeron imaxes e sons únicos ao abeiro do Panteón de Galegos Ilustres, onde a nosa cantora repouza, na súa Compostela natal, desde 1891.

Moito debe Galicia, e non só as letras galegas, ao «grande atrevemento» de Rosalía de Castro (1837-1885) para idear, escribir e dar a lume en 1863 os *Cantares gallegos*. A poeta, lúcida e valente, soubo dar pasos decisivos para o rescate e a reivin-

dicación da lingua, da expresión popular, para a defensa e a reivindicación da Galicia, «a miña infeliz patria», que malvivía na segunda metade do século XIX, da Galicia descoñecedora da crucial significación do libro saído da imprenta de Juan Compañel no número 12 da rúa Real de Vigo. Versos para a defensa da necesaria dignificación da lingua e da patria, defensa conxunta e irrenunciable, «móvil principal que me impeleu a publicar este libro», con case todo por facer, como corresponde a un verdadeiro momento auroral, que Rosalía subliña cando anota que puxo «o maior coidado en reproducir o verdadeiro espírito do noso pobo». A poeta anunciaba unha alborada.

A esa alborada veñen a sumarse agora nove poetas galegas deste tempo, que, coa súas novas olladas, proxectan e enriquecen, no século XXI, o resultado da creatividade rosaliana. Aquí están os seus versos, cos que as poetas quixeron cantar os *Cantares*. Nove poetas, guiadas por una musa única, celebraron deste modo a chegada dunha nova primavera. O recital poético foi, alén dunha merecida homenaxe, un contributo orixinal para a celebración entre nós do Día da Poesía, que cadrou exactamente naquel día de estudo da obra de Rosalía. Agradezo *ex toto corde* a xenerosidade coa que estas nove musas de hoxe aceptaron o convite do Consello e acudiron á chamada da poesía que representan de parcería a primavera e a propia Rosalía.

Adro

Comba Campoy

A s efemérides son unha escusa para proxectar un feixe de luz nova naquelas partes de nós que, no remuíño do día a día, guindamos ao faio. O 21 de marzo de 2013 concentráronse as efemérides, e no día da poesía que inaugura a primavera, aínda no mes das mulleres, celebramos o ano 150 da publicación dos *Cantares gallegos*. Abrimos as ventás da casa e deixamos que entrase a luz da alborada luminosa, aínda que chovese miudiño, anque ventase forte. Que entrase o aire fresco da mañá e espertasen da súa letarxia os versos fundamentais que inauguraron unha nova etapa no relato da nosa historia común. Conmemoramos a aparición dun poemario fundamental. Alegato poético e político, proxecto consciente dunha muller por traducir en versos o sentimento dun pobo do que se sente parte. Un pobo que chegou a identificarse cos *Cantares* até facelos propios. Unha muller que escribe e que se considera escritora profesional, mal que lles pesara ás mentes bempensantes, mal que lles pese aínda hoxe. Muller poeta e escritora, infeliz-

mente reducida a clixés durante anos, comeza pouco a pouco a liberarse dos hábitos aos que a tiñan condenado. Falamos hoxe dunha Rosalía do século XXI, á que as lectoras contemporáneas poidan achegarse sen prexuízos e conscientes da vixencia da súa poesía. Que as escritoras e os escritores deste tempo a fagan súa, que se nutran dela, que beban da súa savia para tecer novas teas, mais non en soidade.

Son eses os *Cantares* que viñemos cantar. Os mesmos que nove Rosalías, nove mulleres que enchen a súa vida coa escrita e nola enchen a nós, lectoras, vestiron para festexar o día da poesía. Nove mulleres cunha musa soa. Os versos dos *Cantares* servíronlles de fromento e os versos levedaron na cunca das súas mans. Ofrecéronnos boliños quentes de gostos e feitura variadas, mais todos eles deliciosos ao padal. Froito da alta cocíña poética, velaquí un menú co que nos agasallaron: todo el é Rosalía, deconstruída e reinventada sen perder o sabor orixinal nin a intensidade da mordida.

O primeiro prato bebe dos versos do cantar primeiro, o que abre o poemario e anuncia o propósito da autora. Partindo dunha estrofa popular, en xogo literario similar ao que nesta ocasión abordamos, o eu poético sitúase nunha moción á que lle piden que cante “na lingua que eu falo”. O interlocutor descóbrese axiña nas ondas do mar, nos cauces do

río, na paisaxe fermosa que inspirará moitos dos cantares, e nas xentes que a habitan. A lectura é clara: *Cantares gallegos* é a resposta á chamada dun pobo, dunha terra, para que resitúan a súa voz perante o silenciamento e as afrontas ás que a teñen condenado. Lupe Gómez foi convidada a xogar cos versos deste poema-manifesto.

Canta si queres,/ Rapaza do demo,/ Canta si queres,/Dareich' un mantelo.

Canta si queres/ Na lingua qu' eu falo,/ Dareich' un mantelo./ Dareich' un refaixo¹.

Avanzamos polo poemario e detémonos na primeira estrofa do segundo cantar, onde o eu poético se confunde facilmente coa voz da autora. O pretexto do agre desamor non impide imaxinar á poeta detrás da Rosa magoante e magoada que entoa o lamento. Luz Pozo dialoga con estes versos:

Nasin cand' as prantas nasen,/ Nô mes das froles nasin,/ Nunh' alborada mainiña,/ Nunh' alborada d' abril.

---

¹ *Cantares gallegos*, Madrid, Librería de D. Leocadio López, editor, 1872. (Imprenta Rivadeneyra). De agora en diante, sempre que se citen os *Cantares* será por esta edición.

*Por eso me chaman Rosa,/ Mais á dó triste sorrir,/ Con
espiñas para todos,/ Sin ningunha para tí.*

Deixámonos levar polo arrollo dos *Cantares* até caer naquel que glosa as verbas populares “con esta miña gaitiña/ás nenas hei de enganar”. Baixo a aparente levidade duns versos que poderían parecer costumistas, este poema desvenda a outra cara do gaiteiro. Tras a ledicia das festas, o engano ás mocías. O poema « Un repoludo gaiteiro» é un retrato acedo da afectividade campesiña, da pretendida liberalidade dalgúns contextos, falsa paréntese no habitual clima de represión sexual do mundo tradicional galego. A voz poética de María Xosé Queizán adéntrase neste escenario trazado por Rosalía.

A seguinte parada déixanos no terreo do medo. O moucho xorde das tebras como ser terrorífico. A moza que camiña soa, exposta ás ameazas dun mundo que a reclúe ao ámbito do fogar, estremécese diante da visión. Mais reponse e lanza o seu desafío ao paxaro nocturno. Sexas home ou sexas moucho: non che teño medo! Olalla Cociña, que aprendeu a falar cos mouchos e as curuxas para non terlles medo, glosa o cantar «Eu ben vin estar ó moucho».

*Arrepuñadas todas/ As carnes se me puñeron,/ E os
cabelos no curuto/ Fórons' erguendo direitos:/ Gotas de
sudor corrian/ Afío pó lo meu peito,/ E trembaba como
tremban/ As auguas, cando fay vento,/ Ná pia da fonte
nova/ Que sempre está revertendo.*

Detémonos agora no cantar «Roxiña cál sol dourado». Neste poema amósase indiscutibelmente a face crítica da autora, que non por cantar o amor pola súa terra ignora as inxustizas que nela proliferan. A meniña da montaña, lavandeira desterrada á vila, sofre de saudade e do desprezo dos veciños. Ela arreponse firme, mantén o orgullo fronte ás inxustizas e ao desclasamento. Os versos de Xiana Arias inspíranse naqueles que din...

*Por eso á meniña hermosa,/ Foxe d' alegre fontaña,/ Tal
como triste ovelliña/ Que trema de dor queixosa./ Vay
sentida, vay chorosa,/ Mentras lle cantan con saña:/
—¡Da montaña! ¡da montaña!*

*Y ela, que de tal s' estraña/ Ferida no que mais sinte,/
Qu' á maltraten non consinte,/ Y así lles contesta uraña:/*

*Anque ché son da montaña,/ Anque ché son montañesa,
Anque ché son, non me pesa.*

As musas xogan agora co poema «Non che digo nada...». De novo a fraseoloxía popular serve de escusa para articular unha reflexión sobre o mundo que rodea á poeta. Hai tanto de inexplicábel na forma en que funcionamos as persoas, gobernadas polas aparencias e os prexuízos que... *Non che digo nada... pero vaya!* Correspóndelle a Yolanda Castaño glosar estes versos:

*Pasan n' aquesta vida/ Cousiñas tan extrañas,/ Tan raros
feitos vense! Neste mundo de trampa;/ Tántos milagres
vellos/ Tan novas insinanzas,/ E tan reboltos allos/ Con
nome d' ensaladas,/ Que non che digo nada.../ Pero
vaya!*

A música, presente en todos os cantares, soa de xeito especial no titulado «Vente, rapasa». O eu que o canta, a ritmo de muiñeira, vai interpelando en ton retranqueiro todo o seu contorno. Un lenzo brincadeiro da vida labrega, do que Estíbaliz Espinosa glosa dúas estrofas xunto con algúns versos de «Eu ben vin estar ó moucho» e «Campanas de Bastabales».

Gachi, gachi,/ Que dencho de gato!! Como se farta/ No prebe do prato!

Inda rebentes,/ Larpeiro rabudo!! Qu' inda na gorxal/ Ch' aperten un nudo!

A oitava musa atopámola no poema que comeza co popular «Como chove miudiño». De novo o espazo natural é o asento desde o que expresar unha fonda saudade. Os lugares queridos da poeta van pasando polos seus ollos, atravesando aquel manto de orballo que axitara a súa melancolía. E a casa da familia materna, metáfora do desmoronamento da fidalguía galega está nos versos dos que bebe Lorena Souto.

E tamen vexo enloitada/ D' Arretén á casa nobre/ Dond' á miña nay foy nada,/ Cal viudiña abandonada/ Que cay triste ô pe d' un robe.

Ali esta sombra perdida/ Vós sin son, corpo sin alma,/ Amazona mal ferida/ Qu' ô sentir que perd' á vida/ Se adormece en xorda calma.

Chegamos á fin deste cantar colectivo. Facémolo dialogando coa «Alborada», xogo musical e luminoso, un estalo de alegría, onde Rosalía, xa case pechando os *Cantares*, chama á sonoridade, á solidariedade entre mulleres. Así o sentimos nesa estrofa exultante coa que dialoga Ana Romaní, e que é un agasallo para o ánimo nestes tempos sombrizos:

*Arriba!! Todas, rapaciñas do lugar!! Que ó sol/ Y á
aurora xa vos vén á despertar.*

CANTARES

Canta si queres,
Rapaza do demo,
Canta si queres,
Dareich' un mantelo.

Canta si queres
Na lingua qu' eu falo,
Dareich' un mantelo.
Dareich' un refaixo.

(Do poema «As de cantar»)

CARTA-CHAQUETA DE FARRAPOS VELLOS PARA ROSALÍA

— Pequeno discurso para nenos sen memoria: Creo que cantar é contaxioso, e que por iso vale a pena o Canto. Cando vou coa miña veciña Lola de Fisteus ao río ou ao cemiterio, ela canta e pásao tan ben cantando, ela é tan feliz, que a min tamén me dan ganas de cantar, aínda que eu canto moi mal. Rosalía era, e segue sendo, unha poeta moi grande, pero tamén me gusta vela e imaxinala como unha muller “pequeniña”, porque creo que a ela gustaríalle verse a si mesma así, pequeniña, porque era moi sinxela, moi humilde, moi humana.

— Oración fúnebre: Para que te sintas contenta na túa tumba de herba e para que os airiños te leven a un LUGAR que é moi bonito porque en realidade NON EXISTE.

— Afirmación dunha Nube Pasaxeira: UN BOLÍGRAFO É UNHA NAVE ESPACIAL.

— REMITE-Lupeverdiazul, nena que vive nun paraíso de acróbatas ilusionados.

— Postdata debuxada no túnel dos DESEXOS: Chegará un día no que seremos libres, humanas e pequeniñas como a enerxía subterránea das flores e dos automóviles.

— Compostela- Barrio da Fantasía e do Amor- 5-febreiro-2013

Querida amiga Rosalía- Elefante de Terra e de Cristal:

Gústame máis escribir cartas para persoas mortas que para xente viva, porque os mortos escoitades mellor e sentides máis profundamente a Caligrafía Secreta das NUBES. Ti es a miña Amiga desde sempre, desde o 24 de febreiro de 1837, cando naciches para encher o mundo con perfume elegante de camelias. Eu vou nacer, e vou morrer, o 12 de febreiro de 1972, nunha casiña velliña de PEDRA. *A Pobreza é un proxecto político*. Agora vivo nunha preciosa e húmeda Casiña de Chocolate en Compostela, na Rúa dos Basquiños, Barrio da Beleza Desordenada, moi cerca da túa marabillosa tumba de Bonaval. *Na lingua que eu falo. No estómago político das vacas*. Teño unha HORTA CÓSMICA

e algunhas noites abrazo intensamente a túa Poesía: os “Cantares Gallegos”, as “Follas Novas”. Abrazo ás árbores e ás estrelas enigmáticas do Ceo para sentirme Galega e Estranxeira como os ollos dos Gatos. *Dareiche un mantelo. Dareiche un refaixo. Os elefantes corrían costa abaixo, chocando coa Néboa.* Durante moito tempo –anos, séculos, toda a miña infancia, toda a miña adolescencia– a túa OBRA LITERARIA e o teu nome perfecto e santo, pesáronme moitísimo, como se ti, a poeta máis guapa do mundo, foses un XUSTILLO que me impedía falar, expresarme, manifestar os meus sentimentos, a miña feminidade, o meu amor. *Canta, si queres, rapaza do demo. As vacas corrían costa arriba chocando cos cornos máxicos das bolboretas brancas.* Redescubrinte, Rosalía, mirándome na auga limpa do Río de Fisteus e cantando alegres cancións coa miña veciña Lola, agricultora que chora e baila na Feira de Curtis, os días 9 e 23 de cada mes. *“O amor da costureira era Papel e mollouse. Agora, costureiriña, o teu Amor acabouse.”* Agora quérote moitísimo, Rosalía. Quero moitísimo as Sombras Negras e Brancas que navegan no océano do teu mantelo, no bosque animado do teu refaixo. *Unha mazá é un proxecto político.* Eu creo que a Morte é de cor Branca, aínda que todas as estadísticas digan que a morte é negra. Eu creo que ti, Rosalía, es vital, loitadora e alegre, e

a morte tamén é alegre, aínda que os medios de comunicación digan mentiras e vomiten moito lixo. Unha Nai é como un mapa para orientarnos na Vida. A miña Nai morreu o 20 de xaneiro deste ano 2013 e con ela tamén morreu o alento das miñas palabras, pero ti mais eu sabemos que non estamos soas, porque temos amigos e amigas, e no Final de todas as Preguntas, sentímonos cada vez máis enraizadas na Terra, no corazón da Terra.

— Grafitti cheo de Nostalxia: Non estamos sós, non estamos soas porque seguimos tendo a poesía de Uxío Novoneyra. Gustaríame invocar aquel poema seu que dicía:

SOLA da Terra ti sabes que o ceo non é noso.
Poden inseguranza e desamparo i acolleste ós bés certos
a casa! o val! a patria homilde!
Nosa patria pola que ti clameas furando a noite!

— CARTA PEQUENIÑA PARA FACER UNHA FESTA
NO BOSQUE:

7-febreiro-2013

Querida Rosalía- Barquiño Acuático:

Esríboche esta carta minúscula para que o teu corazón sexa forte e lixeiro como o corazón misterioso dun paxaro; para que non che pesen moito os ollos aínda que teñas unha NEGRA SOMBRA escrita e debuxada na alma. *Hai bicicletas namoradas na barriga intimista dos cabalos. Hai neve, moita neve nos prados e na lingua que eu falo.* Ser traducidas a outros IDIOMAS resulta necesario e vital para nós, para non afogar dentro das nosas propias palabras. *É como escoitar atentamente a música desesperada dun piano.* O mundo é grande, ancho. Falamos o italiano, o portugués, o alemán, o francés, o inglés, o castelán. Habitamos Lugares marabillosos, carballeiras cheas de AUGA.

— Música para lobos:

Cantamos para que
a noite sexa
menos eterna.

— Cantiga que naceu na sombra dunha árbore chea de flores:

“CANTA, SI QUERES,
CANTAR, E SI NON QUERES
CANTAR, ESTATE CALADA.”

— Maquillaxe para a túa cara redonda:

Tés uns olliños tristes, Rosalía, pero tamén es unha
ACTRIZ ROMÁNTICA na inmensa profundidade dos bos-
ques e no FONDO DO MAR.

— Buscando na caixa máxica dos xoguetes, atopei un
poema do meu libro “Pornografía”, titulado como “ENFO-
QUE TEÓRICO”. Era para o meu pai e a miña nai, que xa

están os dous mortos. Tamén estaba escrito dalgún xeito para Rosalía, e para todas as mulleres galegas, e todos os homes galegos:

“A muller é
un cristal
atravesado por
unha patria”.

Nasin cand' as prantas nasen,
Nô mes das froles nasin,
Nunh' alborada mainiña,
Nunh' alborada d' abril.
Por eso me chaman Rosa,
Mais á dó triste sorrir,
Con espiñas para todos,
Sin ningunha para tí.

(Do poema «Nasin cand' as prantas nasen»)

TEMPOS MENESTEROSOS ROSALÍA

*

Nacer naciches coas flores:
en tempos menesterosos

Semella unha profecía:

O mar do Orzán está en calma
O Sar - de amor - apenas se respira

No silencio da sombra consagrada
bates coas noites frías

de obstinados reiseñores
de obstinados reiseñores a porfía

miña amada miña amiga...

Muller que en tal signo nace
ten a virtude de enfiar o espazo
como unha pomba lírica

desde o monte Xistral ata as Fisterras
e contemplar a terra benamada
en total e absoluta perspectiva

miña amada miña amiga...

*

Transida de herbas moi leves
de herbas moi finas... transida

escoitas o son da morte
escoitas o son das rías

pasan dornas pasan almas
pasan as aves branquísimas

e levas camelias murchas
na propia ausencia ferida

descalza e alucinada
te mostras en carne viva

miña amada miña amiga...

*

adiós ríos adiós fontes
sobre o teu corpo sideral chovía

e chovía chovía...

desde Padrón a Santiago ibas descalza
e chovía...

ao lonxe soa unha gaita
que a paisaxe estremecía

se a gaita canta ou se chora
dínolo ti Rosalía

miña amada miña amiga...

*

Se choras es ti quen chora
ti es a Rosa dos ventos fuxidía

onde se pule o misterio
onde a prata se pulía

onde se eleva a conciencia
quedou un rego de cinza

e onde o Pórtico da Gloria abre as súas portas benditas

queda unha flor vulnerada
queda unha rosa aterida

queda un fragmento de soños
queda o misterio da vida

os finos ouros do Sil reclaman fama e cobiza

e nas estancias do Pazo
voces de sombras reclaman autonomía...

tristes pianos de loito
voces de alondra ferida

miña amada miña amiga...

*

O Sar camiña amodiño leva sombras leva lilas

leva o valeiro das almas
e a soidade radial de Rosalía...

e a paixón estremada polos fillos
e unha dolor escura

Negra Sombra Negra Sombra
rosa de amor que ás veces desvaría

incendiáronche a noite
marcáronche con lume a fábula da vida

miña sombra miña amiga...

*coda

Naceras Rosalía cando as flores
na espideza ontolóxica
dunha saudade cruel radicalísima...

e aquí pervives : para ti n'hai morte
badaladas TON... TON... de Pura Gloria
interna sinfonía

eternamente xuntas na memoria
mares montañas ríos luz do día

salmos sagrados xestas palpitantes
un libro- o corazón- mítica historia

versos que a morte e o amor actualizan
paixón da dolor eterna
símbolos clave verbas sibilinas...

*

Padrón Padrón Padrón... SEMPRE EN GALICIA!

miña sombra miña amiga...

les me unen como lo dice muy bien, las
man estrechas que lo de la simple amia-
tad, el alajamento en que por efecto de
las circunstancias hemos vivido, no me
permitia separar que tan impensadamen-
te, podria volver a resumir unas re-
laciones, que para mi tienen todo el valor
que serarason, y ademas ver todavia
viva a una persona que tan de pocas

Un repoludo gaiteiro
De pano sedán vestido,
Com' un príncipe cumprido,
Cariñoso e falangueiro,
Antr' os mozos o pirmeiro
E nas cidades sin par,
Tiña costum' en cantar
Aló po la mañanciña,
Con esta miña gaitiña
Ás nenas ei d' engañar.

Sempre pó la vila entraba
Con aquel de señorío,
Sempre con poxante brío
Co tambor s' acompasaba:
E si na gaita sopraba,
Era tan doçe soprar,
Que ven fixera en cantar
Aló po la mañanciña,
Con esta miña gaitiña
As nenas ei d' engañar.

Todas por él reloucaban,
 Todas por él se morrían,
 S' ó tiñan cerca, sorrían,
 S' ó tiñan lonxe, choraban:
 Mal pecado! non coidaban
 Que c' aquel seu frolea
 Tiña costum' en cantar
 Aló pó-la mañanciña,
Con esta miña gaitiña
As nenas ei d' engañar.

Camiño da romería,
 Debaixo d' unha figueira,
 Canta meniña solteira
 ¡Querote! lle repetía...
 Y él c' á gaita respondía
 Por á todas envoucar,
 Pois ven fixeira en cantar
 Aló pó-la mañanciña,
Con esta miña gaitiña
As nenas ei d' engañar.

Elas loquiñas bailaban
E por xunta d' el corrian,
Cegas... cegas que non vian
As espiñas qu' as cercaban;
Probes palomas buscaban
A luz qu' as iba queimar
Pois qu' el soupera cantar
Aló pó-la mañanciña,
Con esta miña gaitiña
As nenas ei d' enganar.

¡Nás festas, canto contento!
¡Canta risa nas fiadas!
Todas, todas namoradas
Deranll' ó seu pensamento;
Y él que d' amores sedento
Quixo á todas enganar,
Cand' as veu dimpois chorar
Cantaba nas mañanciñas,
Non sean elas toliñas
Non veñan ó meu tocar.

(Do poema «Un repoludo gaiteiro»)

RAP REPOLUDO

E quer que lle quer
e quer que lle quer.
e que van querer?
Poder.
Poder as mozas tocar
ao son da gaitiña
que as fai reloucar.

Rosalía ben sabía:
as mozas se sometían
ao poder de sedución
de arrogantes repoludos
donos da gaita imperial
son e sona universal
A gaita favorecida
enche o fol na economía
na fama e na valía.
Ninguén lle nega o dominio.

Resoa nos bancos,
nos ministerios,
nas academias
e nos concellos.
Todos a tocan.
Se tocan mal
igual liberan
poder sexual.

E quer que lle quer
E quer que lle quer.
E que van querer?
As mulleres no fogar.
Fóra da orquestra
sen instrumentos.
Se tocan algo
serán tarteiras.
Fol e soprete
punteiro e roncón
son privilexios do superior.
Para grilanda da diversión
farrapos de gaita nelas penduran.
Que foliada toca o patrón.

Rosalía ben sabía
 elas ían ao seu tocar
 fascinadas ao sentir
 acordes de autoridade
 sons de triunfo e vaidade
 en sorrisos compracentes
 en bocas de escorrenar.

Elas fervorosas ían.

*Cegas... cegas que non vían
 a luz que as ía queimar*

Mais cando a gaita sopraba
Elas louquiñas bailaban
 pernas longas, coxas, cachas
 movían e as ofrecían
 dedos cheos de caricias
 cativadas, atraídas
 e quer que lle quer
 e quer que lle quer
 E que van querer?
 O que o gaiteiro quixer.

A fama, creto e renome
 da privilexiada gaita

anda en pobos e cidades
ten reputación viril.
Soa na empresa,
tamén na igrexa,
soa nas escolas.
As nenas tolas
buscan quimeras.
E quer que lle quer
e quer que lle quer
e que van querer?
A luz que as ía queimar.
Pobres pombas,
mozas meigas
que se deixan enganar.

A foliada máis traidora
soe tocala o papá.
Ten o seu punto
a fresca rosa
de ser collida
alá pola mañanciña
mentres a rosa soñaba
alguén pola porta entraba
mandaba no seu xardín.

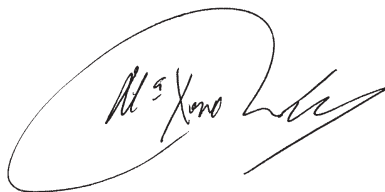

A nena dóese e cala
nunca soubo se soñaba
unha sombra que a tocaba
e coa gaita desfloraba
os pétalos da súa rosa.

E quer que lle quer
E quer que lle quer
e que van querer?
As tetas tocar
a testosterona
segrega poder.
Cun aquel de señorío
tocan con puxante brío
como quen monta un corcel
o corpo que se abandona
unha pel que sabe a mel.

O cinismo poderoso
deixa tranquilas as consciencias
dos gaiteiros fachendosos
cando ven as decepcións
e a tristeza que producen.

Son elas as que seducen!
O repoludo alardea
eu non o podo evitar.
*Non sexan elas toliñas
non veñan ao meu tocar.*

A handwritten signature in black ink, enclosed within a large, hand-drawn oval. The signature is written in a cursive style and appears to read 'Mª Xosé Queizán'.

artistas, y que tubo la atencion, que apor-
tis en muchos, de acordarse de mi.

Tenga U. la bondad de hacerle asi per-
tente de mi parte y de toda mi familia
que agradece asi mismo incesantemente, los
apreciamientos que U. nos hace en nombre
de la suya, y no duda que en la prime-
ra ocasion que se me presente, que no
tardara, parare a sea a U. a mi apre-

Arrepuñadas todas
As carnes se me puñeron,
E os cabelos no curuto
Fórons' erguendo direitos:
Gotas de sudor corrian
Afió pó lo meu peito,
E trembaba como tremban
As auguas, cando fay vento,
Ná pia da fonte nova
Que sempre está revertendo.

(Do poema «Eu ben vin estar ó moucho»)

Sentada nun soportal
pide un cigarro para o medo
e está no alto a mesma curuxa que desnortada atravesou
a avenida de Clara Campoamor

—con pánico sobrevoou os faros que relampan
contra o asfalto pensou morrer
pero á fin deuse agochado na barriga
dunha árbore calquera.

Quedan lonxe os ameneiros de Sar.
Chora sen que se note.

Resiste á noite urbana que a branquea de máis
e permanece así, sen desatar os ollos
nin a ira—

Á porta da casa
a que pide quere despistar o arrepío
cun vicio pequeno.

Dasme un cigarro?

E a pena escorre polos soportais
contáxiase certa
pregunta aos paseantes se a coñecen
cando buscan no peto unha mota
e confeita con bile e todos os medos os nomes,
os apelidos, se se paran
a ver que pasa.

Atipic vras o rororany or rari arnigo.
Atipic vras a ma can e or ten mabala
E l'ala de rida ino conuccion
Dra de pena me conuono rcaia

Por eso á meniña hermosa,
Foxe d' alegre fontíña,
Tal como triste ovelliña
Que trema de dor queixosa.
Vay sentida, vay chorosa,
Mentras lle cantan con saña:
—¡Da montaña! ¡da montaña!

Y ela, que de tal s' estraña
Ferida no que mais sinte,
Qu' á maltraten non consinte,
Y así lles contesta uraña:
Anque ché son da montaña,
Anque ché son montañaesa,
Anque ché son, non me pesa.

(Do poema «Roxiña cál sol dourado»)

CARRETERA ERÓTICA

I

Da montaña baixou.
E despois de tanta curva
había quen se mofaba dela.
A costa, o sur.
Con quen xogar no sur?
O sol, calor.
Repetían o que ela dicía e rían.

Todo cambiou o ano en que
medraron as tetas e
a nena
fíxose moza mirando o chan
co corpo encollido.
Na neve de ollos verdes naceu lume.

II

Da montaña marchou.
E despois de tanta curva
escribiu que non foi fácil ir ás festas.
Que á volta pasaba días e
noites enteiras atada
ás patas da cama.

Entendeu de fábricas e
quixo erguer o corpo, mirar á fronte.
Ás veces só podía caer e
caer e
caer.
Mancou. Mancouse.
A moza
construíu un forte de rabia e soños
coa xente máis vixiada da cidade.

III

Fóra da montaña traballou.
E despois de tanta curva
había un hospital e un home
dúas veces enfermo.

El pregunta: te obligan a hablar en gallego?

Non señor.

El aconsella: pues perdona pero
así no vas a ningún sitio.

A muller

contesta huraña: Vou si.

E con humor. De momento...

vouno levar a vostede á sala de raios.

IV

Na montaña ficou.

E alí, antes de tanta curva,
viu como todas voaban alto
para despois caer e

caer e

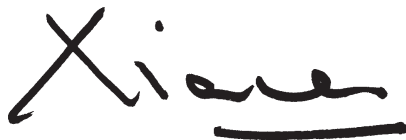
caer.

Dicía: veñen, comen, beben e vanse.

A vella

coceu unha e outra vez as ás
rotas, tocando sempre a mesma canción.

Escoita:
este é o ruído de pelar unha pataca,
non é máis ca iso, é o ruído de pelar
unha pataca xunto ao ritmo
do corazón acelerado.

A handwritten signature in black ink, reading 'Xiana'. The 'X' is large and stylized, with a dot above the 'i'. The 'a' is written with a long horizontal stroke underneath it.

En un ha porta d'apòs,
A un altre de bords mar,
A mià vida en enton,
A mià bonors en un
fins conda un fin
galan, de mià numeron

Les choros... galan a mator
Cul on a ti tin choros;
Les moros per mià...
Et cantar ll'air a mià cascar
Cindamata virel or frosin,
Difactor q'ni galan.

Justam' a tans altre bords.
i loms en en de gator!
Justam' mirador a' eler
Justam' galan mirador
Candis mià bura mirador
Moi a' ey de m' en quan d' eler,
Moi d' enton a numeron

Pasan n' aquesta vida
Cousiñas tan extrañas,
Tan raros feitos vense
Neste mundo de trampa;
Tantos milagres vellos
Tan novas insinanzas,
E tan reboltos allos
Con nome d' ensaladas,
Que non che digo nada...
Pero vaya!

(Do poema «Non che digo nada...»)

QUE É DOR A DOR QUE DE VERAS SENTE

Teño cara de gustarme
as cousas que non me gustan.

Os labios de toda a xente
falan sen despegarse.

Isto tamén é así.

As paredes dunha gruta na que alguén, hai dez mil anos,
desdoura o natural da pedra.

Moedas, corrente alterna,
unha rapaza nada cos xenes da beleza,
toda picada de complexos.

Coma un orgasmo de Hedy Lamarr, os ollos de Nikola Tesla.

Un país onde non ser,
onde só cómpre
parecelo.

Luvas desenfundadas, sal, a máis prestixiosa
de todas as escolas de dobraxe.

O capital é o pesadelo
de quedarmos atoados na nosa capacidade simbólica.
A máis favorecedora de todas:
maquillaxe tanatoestética.
Anos de traballo voltos un pedazo de granito ecuestre.
Unha industria da miseria, as leiras do volframio.
Coma un corpo ardente que sabe, e
disimula.
Pestanas postizas de marca barata, unha imaxe
idéntica a si mesma.

*Tantos milagres vellos,
tan novas ensinanzas,
que non che digo nada...
Pero vaia!*

Coma poesía política que se confunde
cunha autofoto fronte ao espello do baño.
A metonimia do mal,
normativo dislocado.
Escenificación, menú, a escaleira de incendios do discurso.
Algo ao que lle medran raíces aéreas

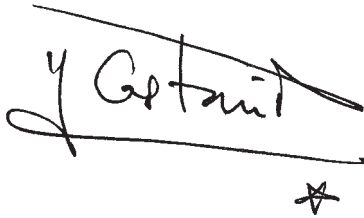
e devece por volver á terra en canto hai tempo que saíu á luz;
coma os ollos das patacas.

A ollada do poema é tamén así,
filas de formigas obreiras
esmagadas para permanecer,

restos de acenos
que parecen

outra cousa.

y Gestalt

A handwritten signature in black ink that reads "y Gestalt". The signature is written in a cursive, somewhat abstract style. Below the signature, there is a small, hand-drawn star symbol.

Gachi, gachi,
Que dencho de gato!
Como se farta
No prebe do prato!

Inda rebentes,
Larpeiro rabudo!
Qu' inda na gorxa
Ch' aperten un nudo!

(Do poema «Vente, rapasa»)

Que si oira e nos falara,
Moitas cousas lle dixera,
Moitas cousas lle contara.

(Do poema «Campanas de Bastabales»)

*Eu ben vin estar ó moucho
Enriba d' aquel penedo:
¡Non che teño medo, moucho,
Moucho, non che teño medo!*

(Do poema «Eu ben vin estar ó moucho»)

| O TRANSVISIBLE |

*Por un casual, despois de exercer de filla exemplar, de muller sofrida,
e de nai perfecta, quédache tempo para exercer de poeta?*

(Aurelio Aguirre a Rosalía de Castro en *Agasallo de Sombras*,
Roberto Vidal Bolaño)

Muller que sabes: anoxas.

Abra que sempre se abra.
E abren, ábrense paso os pensamentos
coa súa mutación celular de especie invasora
asombrosa
asomb
rosa.

::Rosalía, move ese mostacho teu para que saibamos que es ti
pestanexa tres veces se queres que che deixen en paz
podes cravarnos nas pupilas a túa bota azul,
caballera miña señor,
podes o que unha vez tiven enriba daquel penedo. Non.
Non che temos medo.

Pero vaia::

*Algunhas fixemos máis cousas que escribir poemas. Amamos,
aborrecemos,
sufrimos, tivemos fillos, pasamos fame...!*

*E se vives afastada do trato coa xente, faste a interesante!
A tola!*

Escribir como parte dun proceso ou aquel de sociofobia.
Escribir como voz que retella
retalla, agasalla sombras e mira ti:
pídenme un frankenstein de textos
así que sacho un cerebro que se me abre nun fungo nuclear
bio-lento
metido a presión no cranio do verso

Planck!
parte dun multiverso.

::Rosabolaño. Vidalía. Que cousas tes!
Polícrates, que tes?
Iso de ver ala de moucho na curuxa que ri, Arenea.
Que le que le que lía. Rosaliz, que carallo tes?:

Pola túa matriz de sete quilos na que se tronza un cancro
transmitido de prostitución en prostitución
polos teus fillos de holograma moitas cousas lles dixera
moitas cousas lles contara
follas vivas que ao pasaren cortan no dedo co canto
o canto das follas cantaren pola gracia
pola fouce que fauce ou salta dun golpe, dun soio,
parimos realidade túa que conforme pasan tempo e tinta
aumenta.
Rebenta.

Que escolla entre ser quen el quere que sexa ou ser eu mesma!

::Qué dencho de ghato
o de Schrödinger, digo

que come e non come
un home é un home
e un ghato é un bicho
e dona dona dona
don de Rosalía e lía e lía
unha rosa éche unha rosa
éche unha lea. Lía con ela.
La femme. La femme fractale.
Transuránica a capricho.
Move o mostacho, muller,
no prebe do prato
que che han fartar pronto::

*Só fala para se escoitar a si mesma!
Quéreos saber todo e non sabe nada!
Onde está o seu talento?*

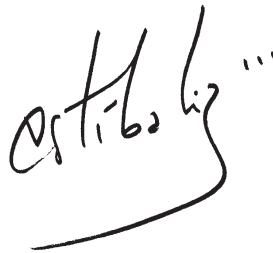
Non che teño medo, gachi gachi.
Que se oíra e nos falara
Crac Gong Crac Policrá.
Muller que sabes: moito me sabes
Home, qué tes: home que dádeme un.

Humus de abismo
nun imbécil mundo.

Estou que rebento.
Estou que.
Trans que.
Sei que.

Abrídeme os pensamentos
para eu saber se aínda
cantar vivo a folla viva,

Curuxas.

*Nota: todas as citas en cursiva pertencen a distintos personaxes
—principalmente Rosalía de Castro— da obra Agasallo de Sombras,
de Roberto Vidal Bolaño*

E tamen vexo enloitada
D' Arretén á casa nobre
Dond' á miña nay foy nada,
Cal viudiña abandonada
Que cay triste ô pe d' un robre.

Ali esta sombra perdida
Vós sin son, corpo sin alma,
Amazona mal ferida
Qu' ô sentir que perd' á vida
Se adormece en xorda calma.

(Do poema «Como chove mihudiño»)

Un suspiro alenta baixo a pel cuarteada das paredes
arfando no po que cubriu a(s) vida(s).

Sobre a memoria que me conta tamén a min
o silencio que atragoa a casa échese cos tránsitos
as dores, as cinsas
d/os incendios que prendían naquela infancia.

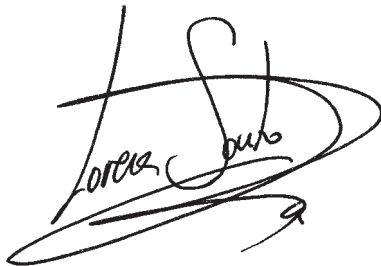
As silvas enraízan no leito dos partos
embrollan co espiño o último hálito dos avós.
Entre os días doutra que fun, comida da humidade
aniñan as prendas queridas os insectos
procrean entre a madeira e os muros da casa.

Arquitectura e xeografía dita doa, identidade.

Nomeo cada lugar desde a mesma fisura aberta
onde me busco e me silabeo
deixándome retornar a un espazo dondo

de min propia
como pertenza rescatada
entre os cadáveres que deixou o tempo.

(Lonxe... volvo unha e outra e outra vez)

A handwritten signature in black ink, reading "Lorena Souto". The signature is stylized and enclosed within a large, sweeping, circular flourish that ends in a small arrowhead pointing to the right.

Si algundolor abandona su alma,
Otro mas vivo y mas intenso
En sus entrañas haciendo el nido
Para el incognito mas torrencial
Mucho mas honda y mas terrible
Siempre los ultimos que los primeros
Algun espanto encamisa
De un malabierista algun bandido

Arriba!
Todas, rapaciñas do lugar!
Que ó sol
Y á aurora xa vos vén á despertar:

(Do poema «Alborada»)

Non todas cantan Non todas cantan

A liña escura na fronte detida

No bico o labor e a rabia

Eu sei

Que as cantaba

Eu sei

Alba fora mais roxa

O seus corpos na xeadá fría

Afogan aí exhaustos

Como agora direi que bailen

se terman da reixa e na reixa

detén a sombra o seu paso? Cala río

cala

que son auga

Vellas rapaciñas todas prendidas no lugar

Cúrvanse nos anos

nesta quietude que estrala

—Triste vago resplandor—

A boca en alborada   cala

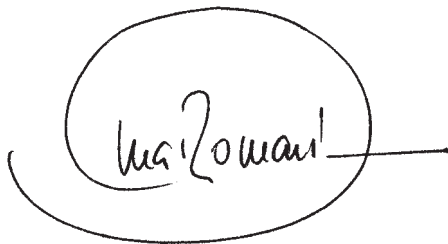
Eu sei

Non todas cantan

Quen baila agora?

Quen a aurora agarda?

Quen a sombra espanta?

Ma Zouan!

QUEN SON ELAS?

COMBA CAMPOY (Santiago de Compostela, 1979)

Xornalista e actriz, a súa carreira profesional móvese entre os mundos da información, as artes escénicas e o audiovisual. Como xornalista dirixiu a revista *Escaramuza* entre 2003 e 2008, e integrou o equipo de redacción da revista *Tempos Novos* entre 2009 e 2011, ademais de colaborar con distintos medios dixitais e revistas. Paralelamente, traballou como actriz en distintas pezas teatrais coa compañía Volta e Dálle, así como na televisión (*Rías Baixas, Valderrei*) e cine (*Días de voda*). Produciu e escribiu o guión de documentais de temática histórica (*O novo Endem, Historia do Nacionalismo Galego, Morreu o Demo, Acabouse a peseta*). Na actualidade prepara a súa tese de doutoramento sobre o teatro popular en Galicia.

LUPE GÓMEZ ARTO (Fisteus, 1972)

Xornalista de formación, colaborou con *El Correo Gallego* ou *Galicia Hoxe*, pero é coñecida sobre todo polos seus poemarios, a partir da publicación de *Pornografía* en 1995, aínda que ultimamente amosou tamén interese pola narrativa (*Fisteus era un mundo*, 2001; *Quero bailar*, 2006) e polo teatro. A produción de Lupe Gómez caracterízase por unha singu-

lar mestizaxe de elementos feministas, surrealistas, libertarios, existencialistas e autobiográficos. Varias das súas obras obtiveron destacados galardóns, como os poemarios *O útero dos cabalos* (2005, Premio Johán Carballeira) ou *Azul e estranxeira* (2004, Premio Eusebio Lorenzo).

LUZ POZO GARZA (Ribadeo, 1922)

Licenciada en Filoloxía Románica e con estudos superiores de piano. Dedicouse profesionalmente á docencia da lingua e a literatura españolas no ensino secundario, xubilouse como catedrática en 1982.

No ámbito editorial, dirixiu revistas literarias tan importantes como *Nordés* ou *Clave Orión*. Na súa obra poética salientan títulos como *Ánfora* (1949), *O paxaro na boca* (1952), *Últimas palabras/ Verbas derradeiras* (1975), *Concerto de outono* (1981), *Códice Calixtino* (1986), *Prometo a flor de Loto*, *Vida secreta de Rosalía* (1996), *Medea en Corinto* (2002), *Historias fidelísimas* (Antoloxía, 2003) e a edición da súa poesía completa, *Memoria Solar* (2004), que recolle catorce poemarios de 1949 a 2004.

Como ensaísta publicou *Álvaro Cunqueiro e 'Herba de aquí e acola'* (1991), *A bordo de 'Barco sin luces'* sobre Luís

Pimentel, *Galicia ferida (A visión de Luís Seoane)* (1994) ou *Ondas do mar de Vigo: Erotismo e conciencia mítica nas cantigas de amigo* (1996).

O seu intenso labor literario fíxoa merecedora de numerosas distincións e premios. Dende 1996 é membro numerario da Real Academia Galega.

Os seus poemas foron traducidos ao portugués, catalán, francés, inglés, alemán, húngaro, ruso e xaponés.

MARÍA XOSÉ QUEIZÁN (Vigo, 1939)

Arestora xubilada da súa actividade docente como catedrática de lingua e literatura galegas, leva toda a vida vencellada ao nacionalismo e comprometida co feminismo militante. Promotora e coordinadora da revista *Festa da palabra silenciada*, a súa curiosidade intelectual e creatividade levárona a experimentar todos os xéneros literarios. Así, foi unha das revitalizadoras do ensaio de posguerra, con obras como *A muller en Galicia* (1977) ou *Recuperemos as mans* (1980). No eido da narrativa, introduciu en Galicia a técnica obxectalista, importada do *nouveau roman* francés, en *A orella no buraco* (1965) e apostou por reescribir a historia pondo o foco no papel das mulleres en *Amantia*

(1984); nas súas últimas obras reivindica o dereito á diferenza e denuncia a violencia que decote se exerce sobre as mulleres nos diversos ámbitos (*Ten o seu punto a fresca rosa*, 2000; *Meu pai vaite matar*, 2011). Desenvolve tamén, dende a década dos 60, unha esporádica pero constante actividade teatral, na que destacan obras como *Antígona, a forza do sangue* (1991). Publicaría poesía serodiamante pero con grande éxito de crítica e público a partir de *Despertar das amantes* (1993). Como tradutora, achegouse a Marguerite Yourcenar, Karen Blixen ou Emilia Pardo Bazán. Colabora asiduamente en diferentes publicacións periódicas. En 1998, foi nomeada Socia de Honra da AELG. En 2011, o Pen Clube de Galicia outorgoulle o premio Voz da Liberdade e, en 2013, a Federación de Libreiros o Irmandade do Libro, en recoñecemento á súa traxectoria.

OLALLA COCIÑA LOZANO (Viveiro, 1979)

Obtivo no ano 2000 o premio de poesía 'O Facho'. Publicou *As cervicais da memoria* (premio 'Avelina Valladares' 2004), *Aquí (intemperies)* (2006), *Libro de Alicia* (premio Fiz Vergara Vilariño 2008) e *Ningún precipicio* (2013). Participou nas publicacións colectivas *Das sonorasas cordas. 15 poetas desde*

Galicia, Poetas con Rosalía, Volverlles a palabra, Letras novas, Sentimentalismo. Antoloxía de referencia. Etapa de implantación, entre outras. Súa é a autoría dos blogs www.reveladora.blogspot.com e www.acordome.blogspot.com. Coorganiza en Santiago o ciclo de lecturas poéticas Picaversos xunto a Branca Novoneyra.

XIANA ARIAS REGO (A Fonsagrada, 1983)

Vive en Compostela e traballa como xornalista no *Diario Cultural* da Radio Galega. Publicou dous libros de poemas: *Ortigas* (Espiral Maior, 2007) e *Acusación* (Galaxia, 2009). Outros textos seus poden lerse nas revistas *Xistral* e *Dorna*, e nos desaparecidos suplementos *Luces*, da edición galega de *El País*, ou a *Revista das Letras de Galicia Hoxe*. Participou no artefacto Pirata realizado en apoio ao Cineclub de Compostela e no volume colectivo *Non conciliados* (Cineclub de Compostela, 2011) así como en dúas edicións do Festival da Poesía do Condado. Grupos como Ataque Escampe e Fanny e Alexander utilizaron textos seus nos seus discos. En 2013 realizou unha colaboración coa formación musical Habelas Hainas.

YOLANDA CASTAÑO (Compostela, 1977)

Poeta, videocreadora e activa dinamizadora cultural. Premio da Crítica Española, Premio Espiral Maior e Premio Ojo Crítico tras 5 poemarios individuais. Fusiona poesía con outras linguaxes creativas, e ten mostrado o seu traballo por toda Europa e América, Túnez ou Xapón. Dirixe obradoiros, festivais de poesía e ciclos de recitais mensuais con poetas galegos e estranxeiros. Durante anos traballou na TVG, e recibiu bolsas de creación en residencia en institucións de Grecia e Alemaña. Ten publicado diversas obras tamén como editora, tradutora e autora de poesía para nenos/as. Na súa obra, traducida a máis de 15 linguas, *Profundidade de campo* constitúe o último título.

ESTÍBALIZ ESPINOSA

Escritora. Músico. Publicou os libros de poemas *papel a punto de, Pan (libro de ler e desler), -orama, número e* ou *Zoommm. Textos biónicos*. Escribe relatos, artigos e fai traducións e obradoiros sobre literatura, tradicional e dixital.

Anda tras o híbrido literatura::ciencia.

Parte da súa obra pode atoparse en:

...mmmm... [www.estibalizes.wordpress.com]

abra la cápsula, por favor [www.estibaliz.wordpress.com].

LORENA SOUTO (O Páramo, Lugo, 1983)

É licenciada en Filoloxía Galega pola Universidade de Santiago de Compostela e realizou estudos de doutoramento en Teoría da Literatura e Literatura Comparada.

Desde o ano 2007 forma parte do consello de redacción da revista *Dorna*, e ten publicado textos da súa autoría en diversas obras e proxectos colectivos, ademais de participar en numerosos recitais. En 2012 publicou o seu primeiro libro, *Fase de trema*, co que gañou a XXIV edición do Premio Pérez Parallé de poesía.

ANA ROMANÍ (Noia, A Coruña, 1962)

Escritora e xornalista. Desde 1990 dirixe o programa *Diario Cultural* da Radio Galega, recoñecido con diversos galardóns.

Autora dos poemarios *Palabra de Mar* (ed. de autora, 1987), *Das últimas mareas* (ed. Espiral Maior, 1994), *Arden* (ed. Espiral Maior, 1998), *Love me tender. 24 Pezas mínimas para unha caixa de música* (col. Poeta en Compostela, 2005), *Estremas* (ed. Galaxia, 2010). A súa obra está recollida en diversos libros colectivos e antoloxías.

Índice

5 PRESENTACIÓN
Ramón Villares

9 ADRO
Comba Campoy

ROSALÍA DE CASTRO

18 «As de cantar»

26 «Nasin cand' as prantas nasen»

34 «Un repoludo gaiteiro»

44 «Eu ben vin estar ó moucho»

48 «Roxiña cál sol dourado»

54 «Non che digo nada...»

58 «Vente, rapasa»
«Campanas de Bastabales»
«Eu ben vin estar ó moucho»

64 «Como chove mihudiño»

68 «Alborada»

75 QUEN SON ELAS?

CANTARES

19 Lupe Gómez Arto
Carta-chaqueta de farrapos vellos para Rosalía

27 Luz Pozo Garza
Tempos menesterosos Rosalía

37 María Xosé Queizán
Rap repoludo

45 Olalla Cociña
[Sentada nun soportal]

49 Xiana Arias Rego
Carretera erótica

55 Yolanda Castaño
Que é dor/ a dor que de veras sente

59 Estíbaliz Espinosa
I O transvisible I

65 Lorena Souto
[Un suspiro alenta baixo a pel cuarteada das paredes]

69 Ana Romaní
[Non todas cantan Non todas cantan]

ÍNDICE DO CD

	[PISTA CD]	DURACIÓN
ADRO		
Comba Campoy	[1]	2:29
<i>Carta-chaqueta de farrapos vellos para Rosalía</i>		
Lupe Gómez Arto	[2]	12:00
<i>Tempos menesterosos Rosalía</i>		
Luz Pozo Garza	[3]	5:41
<i>Rap repoludo</i>		
María Xosé Queizán	[4]	6:03
<i>[Sentada nun soportal]</i>		
Olalla Cociña	[5]	2:20
<i>Carretera erótica</i>		
Xiana Arias Rego	[6]	3:56
<i>Que é dor/ a dor que de veras sente</i>		
Yolanda Castaño	[7]	4:29
<i>O transvisible</i>		
Estibaliz Espinosa	[8]	5:38
<i>[Un suspiro alenta baixo a pel cuarteada das paredes]</i>		
Lorena Souto	[9]	3:39
<i>[Non todas cantan Non todas cantan]</i>		
Ana Romaní	[10]	2:52

ISBN 978-84-92923-27-4

9 788492 923274

CONSELLO DA CULTURA GALEGA